

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ ΚΑ'.

✻ ΑΘΗΝΑΙ, ΜΑΪΟΣ 1923 ✻

ΑΡΙΘ. 5.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νεκρολογία. Λεόντιος Οικονομίδης.

Έργασίαι του Συλλόγου.— Η Θήρα και η Θηραϊκή γη. Διάλεξις Γ. Π. Δοανίδου Καθηγητού εν τῷ Έθν. Μετσοβίῳ Πολυτεχνείῳ.

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Έκ τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς βιομηχανικῆς ἡμῶν περιόδου ὁ χημικός και μεγαλοβιομηχανος Λεόντιος Οικονομίδης ἀπέθανε κατά Δεκέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐξελίξει και βαθμιαίᾳ πραγματοποιήσει τῶν μεγαλεπιβόλων σχεδίων αὐτοῦ πρὸς ολοκληρωτικὴν συμπλήρωσιν και ἐγκαθίδρυσιν τῆς μεγάλης οργανικῆς χημικῆς βιομηχανίας παρ' ἡμῖν διὰ τῆς παραγωγῆς και ἐπεξεργασίας τῶν προϊόντων ἀποστάξεως τῶν λιθανθράκων και κατασκευῆς παντὸς εἶδους χρωμάτων, φαρμάκων και ἄλλων χρησίμων προϊόντων.

Μόλις συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του τῷ 1887 ἐπεδόθη εἰς τὴν βιομηχανίαν εἰσελθὼν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Σπ. Οικονομίδου ἀπὸ τοῦ 1884 ἐν Πειραιεῖ ἰδρυθὲν ἐργοστάσιον χρωμάτων ἀνιλίνης, τοῦ ὁποίου τὴν διεύθυνσιν ἀνέλαβε ὀλίγα ἔτη ὕστερον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σ. Οικονομίδης και Σα» ἐκ σεβασμοῦ και τιμῆς εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἰδρυτοῦ. Τὸ βιομηχανικὸν μέρος τῆς ἐργασίας ἦτο τότε μικρὸν καθ' ὅσον ἡ ἐργασία ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἐμπορικῆ συνισταμένη εἰς τὴν εἰσαγωγὴν συμπετυκνωμένων χρωμάτων και ὀλίγων πρώτων ὑλῶν διὰ τὴν ἀραιώσιν τῶν χρωμάτων τῶν εἰς τοὺς βιομηχανικούς τύπους και τὴν παρασκευὴν τῶν ἀζωτοχρωμάτων. Οὕτω ἐνῶ κατεῖχε πάντα τὰ ἐπισημονικά ἐφόδια τοῦ χημικοῦ βιομηχανοῦ

κατεῖχε και τὸ ἀπαιτούμενον ἐμπορικὸν πνεῦμα διὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς ἐργασίας και διάθεσιν τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας.

Ἄλλ' ἡ ἀριτεχνίτης ἐργασία αὕτη εἶχε συλληφθῆ μετὰ τῶν προδιαθέσεων τῆς μελλούσης αὐτῆς ἀναπτύξεως, και ἐν τῇ πεποιθησίᾳ ὅτι διὰ τῆς ἐνώσεως και συνεργασίας ἐπιτυγχάνονται τὰ μεγάλα ἐφρόντισεν ἔκτοτε νὰ σχηματίσῃ κύκλον φίλων συνεργατῶν ὅπως μελετήσωσι και βαθμηδὸν ἀγάγωσιν εἰς πέρας τὸν μέγαν προτεθέντα σκοπὸν, και ὁ κύκλος οὗτος συνεπληρώθη μεταξὺ τῶν συσπουδαστῶν τοῦ Πολυτεχνείου τῆς Ζυρίχης ὅπου κατ' εὐτυχή συγκυρίαν συνέρρεον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἑλληνες σπουδασταὶ τῶν πρακτικῶν μαθημάτων Οὕτω διαρκῶς ἐξετελοῦντο μελέται και δοκιμαίαι, συγχρόνως δι' ἕκαστος ἐβελτίου τὴν ἑαυτοῦ βιομηχανίαν και ἐργασίαν. Τῷ 1898 τὸ ἐργοστάσιον χρωμάτων μετεφέρθη εἰς τὸ ἀλίπεδον Ν. Φαλήρου ἐνθα ἐξησφαλίσθη γήπεδον ἐκτάσεως 80 στρεμμάτων διὰ τὴν μέλλουσαν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Μετὰ τινά ἔτη ἰδρύετο τὸ ἐν Ἐλευσίνῃ ἐργοστάσιον σιμεντων «Τιτάν» εἰτα δ' ὁ ὀργανισμὸς τῆς Ἐταιρίας Οἶνων και Οἰνοπνευμάτων, τὸ οἰκονομικὸν τοῦτο στήριγμα τῆς προνομιούχου Ἐταιρίας τῆς σταφίδος ἧς ἡ ἐπιτυχὴ λειτουργία ἔθετο τὸ θεμέλιον τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Κράτους. Ἡδη ἡ ὁμάς εἶχε σχηματισθῆ συμπεριλαμβανουσα και οἰκονομικούς παράγοντας, αἱ καθ' ἕκαστον ἐπιχειρήσεις ἐμεγεθύνοντο και τέλος ἰδρύθη ἡ μεγάλη Ἐταιρία Χημικῶν Προϊόντων και Λιπασμάτων, ἀποδειχθέντος οὕτως ἐμπράκτως ὅτι δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ παρ' ἡμῖν ἡ μεγάλη χημικὴ βιομηχανία.

Ὑστερον προσετέθη και ἡ ἀγγειοπλαστικῆ ἐταιρία «Κεραμεκός». Τῷ 1912 ἡ ἐταιρία Σ. Οικονομίδης και Σα μετεβλήθη εἰς τὴν ἀνώνυμον μετοχικὴν ἐταιρίαν «Χρωματοποιεῖα Πειραιῶς» μετὰ κεφαλαίων ἐκ 5 ἑκατομμυρίων. Τὰ διάφορα διαμερίσματα τῶν ἐγκαταστάσεων

τῆς εταιρίας καταλαμβάνουσιν ἑκασιν 35000 τ. πήχεων, κατασκευάζονται δὲ νῦν ἄζωτοχρώματα, χρώματα ἀνιλίνης, χρώματα τοῦ θείου καὶ διάφορα χημικὰ προϊόντα καὶ φάρμακα ὡς δεξυγονοῦχον ὕδωρ καὶ δεξυτιο-ιπιλικὸν δεξυ (Σαλοξίνη ἢ ἑλληνικὴ ἀσπιρίνη κ.λ.π.

Μετ' ἴσης δραστηριότητος καὶ ἐπιμοιῆς εἰρ-

τὸ νῦν Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθν. Οἰκονομίας. Πρὸς πληρεστέραν ὁμως ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τῆς βιομηχανίας συνετέλεσεν εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων βιομηγάνων καὶ βιοτεχνῶν, τοῦ ὁποίου ἐπὶ πολλὰ ἔτη προήδρευσε καὶ ὅστις μεγάλην κατέκτησεν ἰσχύν.

γάζετο ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς βιομηχανίας καὶ διὰ τῶν συλλόγων τῶν ἀπαραιτήτων τούτων στοιχείων συνεργασίας τῶν πολιτῶν μετὰ τῶν κυβερνήσεων. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τοῦ ἡμετέρου συλλόγου καὶ διαρκὲς μέλος αὐτοῦ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ὁποίου μετὰ τοῦ ἐμπορικοῦ συλλόγου καὶ τοῦ προσκαιροῦ συνδέσμου τῶν παραγωγικῶν σωματείων ἰδρύθη τὸ Ὑπουργεῖον τῆς γεωργίας, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας,

Ὁ Λεόντιος Οἰκονομίδης ἐγεννήθη ἐν Λειβαριτίῳ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρυτῶν τῷ 1866, τῷ 1882 δὲ μετέβη εἰς Μόναχον καὶ τῷ 1883 εἰς Ζυρίχην ἔνθα διέμεινε μέχρι τοῦ 1887 ὁπότε ἐξῆλθε διπλωματοῦχος χημικὸς τοῦ ἐκεῖ πολυτεχνείου. Ἐνθερμος πατριώτης εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς βιομηχανικῆς αὐτῆς ἐπιδόσεως δι' ἧς δὴ ἐξησφαλίζετο ἡ πραγματικὴ αὐτῆς ἀνεξαρ-

τησία, δεξιὸς δὲ τοῦ λόγου καὶ τοῦ καλίου χειριστῆς ἀντεπεξῆλθε θαρραλέος κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς βιομηχανίας καὶ ὑπὲρ τῆς προστασίας αὐτῆς ἀποδείξας διὰ τῶν ἄνω σκιαγραφηθέντων ἀποτελεσμάτων πῶς βιομηχαναίαι θεωροῦμεναι θνησιγενεῖς καὶ ἐλέω τῆς τελωνειακῆς προστασίας βιοῦσαι ὡς αἱ τῶν χρωμάτων, δξέων, σιμέντων κλπ. ἠδυνήθησαν διὰ τοῦ χρόνου νὰ μεταβληθῶσι οὐ μόνον εἰς ἰσχυροὺς πλουτοπαραγωγικοὺς ὀργανισμοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς ἔξαγωγικοὺς ἀκόμη παράγοντας ὡς τὰ λιπάσματα καὶ τὰ σιμέντα. Διατελέσας ἄγαμος ἐπροστάτειος πάντας τοὺς οἰκίους αὐτοῦ, μετὰ θάνατον δὲ δὲν ἐλησιόνησεν οὔτε τὴν ἰδιαιτέραν ἑαυτοῦ παιρῖδα κληροδοτήσας ποσὰ ὅπως νέοι φιλοπρόδοοι ἐκπαιδεύονται εἰς τὴν χημείαν οὔτε τὴν ἀγαπητὴν αὐτῷ ἐπιστήμην, τὴν χημείαν, κληροδοτήσας ποσὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀνωτάτων χημικῶν σχολῶν τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου, δικαίως φρονῶν ὅτι ἐκ τῆς καλῆς αὐτῶν λειτουργίας μεγάλως ἐξαρτᾶται ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας.

Π. Α. Ζ.

Ι. Π. ΔΟΑΝΙΔΟΥ

Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Μετσοβίῳ Πολυτεχνείῳ

Η ΘΗΡΑ

ΚΑΙ Η ΘΗΡΑ·ΙΚΗ ΓΗ

Ὁμιλία γενομένη πρὸ τῶν Μελῶν τοῦ Ἑλλ. Πολυτεχνικοῦ Συλλόγου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας τῇ 30 Μαρτίου 1923.

Κύριοι:

Ἐπιθυμῶ νὰ προλάβω τὴν ἐντύπωσιν, ὅπου θὰ γεννηθῇ εἰς τοὺς πλείστους ἐξ ὑμῶν, ὁμολογῶν ὅτι δὲν ἔχω ἀπόψε νὰ σᾶς ἀνακοινώσω πράγματα ἐπιστημονικῶς νέα καὶ πρωτότυπα. Ὅ, τι θὰ σᾶς εἰπῶ, εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς περισσοτέρους, ἔστω εἰς τὰς γενικωτάτας γραμμὰς του. Ἐτίολησα ἐν τοσούτῳ νὰ σᾶς καλέσω εἰς τὴν ἀποψινὴν συνεδρίασιν, — καὶ εἴμ' εὐγνώμων διὰ τὴν τιμὴν, ὅπου μοῦ κάμετε μετ' ἐμὴν παρουσίαν σας, — διότι πιστεύω, ὅτι τὸ θέμα τὸ ὁποῖον θέλω νὰ ἀναπτύξω ἐνώπιόν σας, εἶναι ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος τόσον, ὥστε ἡ ἔπιναφορά του εἰς τὴν μνήμην, οὔτε ἀνιαρά, οὔτε ἄσκοπος νὰ εἶναι. Διότι, Κύριοι, ἡ Θῆρα ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως εἶναι μοναδικὴ εἰς τὸν κόσμον· καὶ τὸ χῶμα της ἀποτελεῖ μίαν πηγὴν πλούτου σπουδαιότην διὰ τὸν τόπον μᾶς. Καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι εἴμεθα ἐνήμεροι τοῦ ἐπιστημονικοῦ θησανροῦ, οὐδὲ ὅτι χρησιμοποιοῦμεν τὸν πλοῦτον.

Τὴν προσοχὴν σας θέλω κυρίως νὰ φέρω ἐπὶ τῆς θηραϊκῆς γῆς. Ἄλλ' ἀναγκαῖον νομίζω νὰ περιγράψω πρῶτον τὸ ἡφαίστειον τῆς Θήρας.

Η ΘΗΡΑ. — Ἡ νῆσος

Ὅλη σχεδὸν ἡ Θῆρα καὶ τὰ γησίδια ὅπου εἶναι κοντὰ της, εἶναι προελεύσεως ἡφαιστειακῆς. Τὸ βεβαιώνει ἡ ποιότης τῶν πετρωμάτων ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται. Ἄλλ' ἐπίσης παραστατικὰ τὸ βεβαιώνει ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, παρουσιάζουσα τὴν χαρακτηριστικὴν κατασκευὴν ἡφαιστείου ὄρους, τοῦ ὁποίου ἐγκατεκρημνίσθη ἡ κορυφή, εἰς δὲ τὴν θέσιν της μένει μία λεβητοειδῆς κοιλότης, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ ἥμισυ γεμίζει ἡ θάλασσα.

Εὐαρεστηθῆτε νὰ προσβλέψετε εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς πίνακας.

Ὁ χάριτης ἐν κατόψει μᾶς δίδει τρεῖς νήσους, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὰς ἐσωτερικὰς ἀκτῆς τῶν, διαγράφουν μίαν ἔλλειψιν, μετὰ τὸν μέγαν ἄξονα ἀπὸ Β πρὸς Ν. μήκους 11 χιλιομέτρων, τὸν μικρὸν ἀπὸ Α πρὸς Δ μήκους 7 χιλιομέτρων. Ἡ μεγάλη νῆσος, ἡ Θῆρα, καταλαμβάνει τὰ τρία πέμπτα τῆς ἐλλείψεως· ἡ Θηρασία τὸ ἕκτον· τὸ λοιπὸν μένει ἀνοικτὸν πρὸς τὴν θάλασσαν· ἡ τρίτη νῆσος, τὸ Ἄσπρονησι, ἔχει ἕκτασιν πολὺ μικράν, ἀσήματον. — Μέσα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θάλασσαν ἀναδύονται τρεῖς μικραὶ νῆσοι, αἱ Καυμέναι: Παλαιά, Μικρά καὶ Νέα· καὶ βεβαιώνεται ἡ ὑπαρξίς τεσσάρων μεγάλων ὑφάλων, μᾶς μεταξὺ Ἄσπρονησιου καὶ Παλαιᾶς Καυμένης, ἄλλης μεταξὺ Παλαιᾶς καὶ Νέας (αἱ ποτὲ Νησιδες τοῦ Μαΐου) καὶ δύο μεταξὺ Νέας Καυμένης καὶ Θήρας. Ἐπιστῶ δὲ τὴν προσοχὴν σας ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ σχηματισμοὶ διατείνονται κατὰ μίαν γραμμὴν ἀπὸ Β 45° Α.

Αἱ τοιαῖα κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, περιλαμβάνουσαι φυσικὰ καὶ τὰς βυθομετρήσεις τῆς θαλάσσης, μᾶς δίδουν τὰς μὲν πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν ἀκτῆς ἀνερχομένας μετὰ κλίσιν μικράν μόλις 3-4°, κατερχομένας δὲ καὶ ὑπὸ τὴν στάθμην τοῦ ὕδατος ὁμοίως. Μετὰ τὴν κλίσιν αὐτὴν, αὐξανομένην βαθμηδὸν μέχρι 10° φθάνομεν τὰ ὑψηλότερα σημεῖα, τὰ ὁποῖα διατρέχουν τὴν παρυφὴν τῆς ἐλλείψεως ὅπου σχηματίζει ἡ ἐσωτερικὴ θάλασσα. Ἐκεῖ ἡ πτώσις εἶναι ἀπότομος, κάθετος· καὶ ὁμοία συνεχίζεται ὑπὸ τὴν στάθμην τοῦ ὕδατος, μέχρι βάθους 300 μ. κατὰ μέσον ὄρον. Σημειωτέον, ὅτι ὁμοία εἶναι ἡ διαφόρφωσις τοῦ θαλασσοῦ ἐδάφους εἰς τὰ ἀνοικτὰ πρὸς τὸ πέλαγος μέρη· καὶ εἰς αὐτὰ πρὸς μὲν τὰ ἔξω αἱ κλίσεις εἶναι ἥρεμοι, πρὸς δὲ τὰ ἔσω ἀπότομοι. Γενικῶς δὲ εἰς τὰ